|| श्री ||

तिङन्तरूपावलिः

(पञ्चमः भागः)

स्वादिगणः

लघुसिद्धान्तकौमुदीगत-स्वादिगणस्थधातूनां तिङन्तरूपाणि

परिष्कर्ता संपादकश्च

डॉ. नीलेश जोशी

M.A. Sanskrit, NET, SET, Ph.D. व्याकरणशास्त्री

प्रथमावृत्तिः जून २०१४

|| श्री ||

तिङन्तरूपावलिः

(पञ्चमः भागः)

स्वादिगणः

लघुसिद्धान्तकौमुदीगत-स्वादिगणस्थधातूनां तिङन्तरूपाणि

परिष्कर्ता संपादकश्च

डॉ. नीलेश जोशी

M.A. Sanskrit, NET, SET, Ph.D. व्याकरणशास्त्री

प्रथमावृत्तिः जून २०१४

तिङन्तरूपावलिः, पञ्चमः भागः- स्वादिगणः

लघुसिद्धान्तकौमुदीगत-स्वादिगणस्थधातूनां तिङन्तरूपाणि

परिष्कर्ता संपादकश्च : डॉ. नीलेश जोशी,

वरिष्ठ भाषाशास्त्रज्ञ, IIT मुंबई,

पवई, महाराष्ट्र ४०००७६

प्रथमावृत्तिः- गङ्गादशहरा,ज्येष्ठ शुक्ल दशमी,

८ जून २०१४

प्रकाशक:

eBook Publication Pvt. Ltd.®

4/47, उदय को. हौ. सोसायटी,

आरे रोड, गोरेगाव पश्चिम,

मुंबई, महाराष्ट्र, भारत, ४०००६२

Telephone: +91 7038164022

Email: publicationebook@gmail.com

Website: https://archive.org/details/@ebook_publcation

eBook Terms & Conditions

1. This eBook* may be

a. Distributed without modification or sale.

b. Copied for personal and educational use.

c. Printed for personal and educational use.

2. This eBook* may NOT be

a. Sold individually or as part of package.

b. Modified in any way.

c. Reversed-engineered.

***eBook refers to this PDF and any of its content including pages and images in either electronic or printed form.**

Contents

प्रास्ताविकम्

श्रीमन्वरदराजः संस्कृतव्याकरणस्य महापण्डितः । सः महापण्डितस्य भट्टोजिदीक्षितस्य शिष्यः आसीत् । भट्टोजिदीक्षितस्य सिद्धान्तकौमुदीमनुसृत्य महापण्डितेन वरदराजेन त्रयो ग्रन्थाः विरचिताः ते मध्यसिद्धान्तकौमुदी, लघुसिद्धान्तकौमुदी तथा सारकौमुदी च । तेषु लघुसिद्धान्तकौमुदी पाणिनीयसंस्कृतव्याकरणस्य (नामाष्टाध्यायीग्रन्थस्य) परम्परागता प्रवेशिका खलु ।

लघुसिद्धान्तकौमुद्यां पाणिनिसूत्रक्रमत्यागपूर्वकं प्रक्रियामभिलक्ष्य नवप्रक्रियात्मकसूत्रक्रमः प्रस्तुतः येन रूपसिद्धिकारकाखिलसूत्राणां युगपद्दर्शनं भवेत् । लघुसिद्धान्तकौमुदी

संक्षेपदृष्ट्यात्यन्तसंक्षिप्तव्याकरणपुस्तकमिदम् । अत्र पाणिनीयानां १२७२ सूत्राणामुदाहरणसहिता व्याख्या दृश्यते । सारांशतः लघुसिद्धान्तकौमुद्यां केवलं तानि सूत्राणि विवेचितानि यानि कानि व्यावहारिकज्ञानार्थमुपयोगीनि ।

लघुसिद्धान्तकौमुद्यां संज्ञाप्रकरणतः स्त्रीप्रत्ययप्रकरणपर्यन्तं ६० प्रकरणानि सन्ति तेषु भ्वादिप्रकरणतः चुरादिप्रकरणपर्यन्तं तिङन्तप्रक्रिया विवेचिता । तासु सूत्रप्रक्रियाविवेचनप्रसङ्गे धातुपाठगतधातूनुद्धृत्य तेषां दशलकारस्थानि रूपाणि समुल्लिखितानि ।

किन्तु सर्वत्र सर्वरूपाणि न निर्दिष्टानि अत अस्माकमनेन लघुकायपुस्तकरुपेण प्रयत्नो यत्तानि सर्वधातुरूपाणि प्रस्तव्यानि |

अनेनोद्देशेनेयं तिङन्तरूपावलिः विरचिता तस्यामयं पञ्चमभागोऽस्मिन् स्वादिगणस्थलघुसिद्धान्तकौमुदीगतानां ०४ धातूनां केवलं तिङन्तरूपाणि समुल्लिखितानि |

सुखदाऽदादिगणस्थधातुरूपावबोधनार्थमियं तिङन्तरूपावलिर्भवेदित्याशास्त इत्यलम् ।

डॉ. नीलेश जोशी

गङ्गादशहरा, ज्येष्ठ-शुक्ल-दशमी,

०८ जून २०१४

तिङन्तरूपाणि

दशलकाराः

1	**लट्**	3|2|123 वर्तमाने लट्[1]
2	**लिट्**	3|2|115 परोक्षे लिट्[2]
3	**लुट्**	3|3|15 अनद्यतने लुट्[3]
4	**लृट्**	3|3|13 लृट् शेषे च[4]
5	**लोट्**	3|3|162 लोट् च[5]
6	**लङ्**	3|2|111 अनद्यतने लङ्[6]
7	**विधिलिङ्**	3|3|161 विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्ट-संप्रश्नप्रार्थनेषु लिङ्[7]
8	**आशीर्लिङ्**	3|3|173 आशिषि लिङ्लोटौ[8]

---

[1] वर्तमान क्रिया वृत्तेर्धातोर्लट् स्यात्।

[2] भूतानद्यतन परोक्षार्थवृत्तेर् धातोर्लिट् स्यात्।

[3] भविष्यत्यनद्यतनेर्ऽथे धातोर्लुट् स्यात्॥

[4] भविष्यदर्थाद्धातोर्लृट् स्यात्क्रियार्थायां क्रियायामसत्यां सत्यां च ।

[5] विध्याद्यर्थेषु धातोर्लोट्॥

[6] अनद्यतनभूतार्थवृत्तेर्धातोर्लङ् स्यात् ॥

[7] एष्वर्थेषु धातोर्लिङ्॥

[8] अप्राप्तस्य इच्छां दर्शयितुम् लिङ्लकारः लोट्लकारः च प्रयुज्येते ।

9	**लुङ्**	3|2|110 लुङ्[9]
10	**लृङ्**	3|3|139 लिङ्निमित्ते लृङ् क्रियातिपत्तौ[10]

[9] भूतकालं द्योतयितुम् धातोः परः आद्युदात्तः लुङ्-प्रत्ययः भवति ।

[10] भविष्यति अर्थे, लिङ्लकारस्य यत् निमित्तम् तस्मिन्नेव निमित्ते, क्रियातिपत्तिं दर्शयितुम् धातोः लृङ्लकारः भवति ।

षुञ् अभिषवे॥ १॥[11]

लट् (परस्मैपदम्)			
सुनोति	सुनुतः	सुन्वन्ति	**प्र.पु.**
सुनोषि	सुनुथः	सुनुथ	**म.पु.**
सुनोमि	सुनुवः , सुन्वः	सुनुमः , सुन्मः	**उ.पु.**

लट् (आत्मनेपदम्)			
सुनुते	सुन्वाते	सुन्वते	**प्र.पु.**
सुनुषे	सुन्वाथे	सुनुध्वे	**म.पु.**
सुन्वे	सुनुवहे , सुन्वहे	सुनुमहे , सुन्महे	**उ.पु.**

लिट् (परस्मैपदम्)			
सुषाव	सुषुवतुः	सुषुवुः	**प्र.पु.**
सुषोथ , सुषविथ	सुषुवथुः	सुषुव	**म.पु.**
सुषव , सुषाव	सुषुविव	सुषुविम	**उ.पु.**

---

[11] [05.0001] षुञ् अभिषवे, स्वादिः, उभयपदी, सकर्मकः, अनिट्

लिट् (आत्मनेपदम्)			
सुषुवे	सुषुवाते	सुषुविरे	**प्र.पु.**
सुषुविषे	सुषुवाथे	सुषुविढ्वे , सुषुविध्वे	**म.पु.**
सुषुवे	सुषुविवहे	सुषुविमहे	**उ.पु.**

लुट् (परस्मैपदम्)			
सोता	सोतारौ	सोतारः	**प्र.पु.**
सोतासि	सोतास्थः	सोतास्थ	**म.पु.**
सोतास्मि	सोतास्वः	सोतास्मः	**उ.पु.**

लुट् (आत्मनेपदम्)			
सोता	सोतारौ	सोतारः	**प्र.पु.**
सोतासे	सोतासाथे	सोताध्वे	**म.पु.**
सोताहे	सोतास्वहे	सोतास्महे	**उ.पु.**

लृट् (परस्मैपदम्)			
सोष्यति	सोष्यतः	सोष्यन्ति	**प्र.पु.**
सोष्यसि	सोष्यथः	सोष्यथ	**म.पु.**
सोष्यामि	सोष्यावः	सोष्यामः	**उ.पु.**

लृट् (आत्मनेपदम्)			
सोष्यते	सोष्येते	सोष्यन्ते	**प्र.पु.**
सोष्यसे	सोष्येथे	सोष्यध्वे	**म.पु.**
सोष्ये	सोष्यावहे	सोष्यामहे	**उ.पु.**

लोट् (परस्मैपदम्)			
सुनोतु , सुनुतात्	सुनुताम्	सुन्वन्तु	**प्र.पु.**
सुनु , सुनुतात्	सुनुतम्	सुनुत	**म.पु.**
सुनवानि	सुनवाव	सुनवाम	**उ.पु.**

लोट् (आत्मनेपदम्)			
सुनुताम्	सुन्वाताम्	सुन्वताम्	**प्र.पु.**
सुनुष्व	सुन्वाथाम्	सुनुध्वम्	**म.पु.**
सुनवै	सुनवावहै	सुनवामहै	**उ.पु.**

लङ् (परस्मैपदम्)			
असुनोत्	असुनुताम्	असुन्वन्	**प्र.पु.**
असुनोः	असुनुतम्	असुनुत	**म.पु.**
असुनवम्	असुनुव , असुन्व	असुनुम , असुन्म	**उ.पु.**

लङ् (आत्मनेपदम्)			
असुनुत	असुन्वाताम्	असुन्वत	**प्र.पु.**
असुनुथाः	असुन्वाथाम्	असुनुध्वम्	**म.पु.**
असुन्वि	असुनुवहि , असुन्वहि	असुनुमहि , असुन्महि	**उ.पु.**

विधिलिङ् (परस्मैपदम्)			
सुनुयात्	सुनुयाताम्	सुनुयुः	**प्र.पु.**
सुनुयाः	सुनुयातम्	सुनुयात	**म.पु.**
सुनुयाम्	सुनुयाव	सुनुयाम	**उ.पु.**

विधिलिङ् (आत्मनेपदम्)			
सुन्वीत	सुन्वीयाताम्	सुन्वीरन्	**प्र.पु.**
सुन्वीथाः	सुन्वीयाथाम्	सुन्वीध्वम्	**म.पु.**
सुन्वीय	सुन्वीवहि	सुन्वीमहि	**उ.पु.**

आशीर्लिङ् (परस्मैपदम्)			
सूयात्	सूयास्ताम्	सूयासुः	**प्र.पु.**
सूयाः	सूयास्तम्	सूयास्त	**म.पु.**
सूयासम्	सूयास्व	सूयास्म	**उ.पु.**

आशीर्लिङ् (आत्मनेपदम्)			
सोषीष्ट	सोषीयास्ताम्	सोषीरन्	**प्र.पु.**
सोषीष्ठाः	सोषीयास्थाम्	सोषीढ्वम्	**म.पु.**
सोषीय	सोषीवहि	सोषीमहि	**उ.पु.**

लुङ् (परस्मैपदम्)			
असौषीत्	असौष्टाम्	असौषुः	**प्र.पु.**
असौषीः	असौष्टम्	असौष्ट	**म.पु.**
असौषम्	असौष्व	असौष्म	**उ.पु.**

लुङ् (आत्मनेपदम्)			
असोष्ट	असोषाताम्	असोषत	**प्र.पु.**
असोष्ठाः	असोषाथाम्	असोढ्वम्	**म.पु.**
असोषि	असोष्वहि	असोष्महि	**उ.पु.**

लृङ् (परस्मैपदम्)			
असोष्यत्	असोष्यताम्	असोष्यन्	**प्र.पु.**
असोष्यः	असोष्यतम्	असोष्यत	**म.पु.**
असोष्यम्	असोष्याव	असोष्याम	**उ.पु.**

लृङ् (आत्मनेपदम्)			
असोष्यत	असोष्येताम्	असोष्यन्त	**प्र.पु.**
असोष्यथाः	असोष्येथाम्	असोष्यध्वम्	**म.पु.**
असोष्ये	असोष्यावहि	असोष्यामहि	**उ.पु.**

चिञ् चयने॥ २॥[12]

लट् (परस्मैपदम्)			
चिनोति	चिनुतः	चिन्वन्ति	**प्र.पु.**
चिनोषि	चिनुथः	चिनुथ	**म.पु.**
चिनोमि	चिन्वः , चिनुवः	चिन्मः , चिनुमः	**उ.पु.**

लट् (आत्मनेपदम्)			
चिनुते	चिन्वाते	चिन्वते	**प्र.पु.**
चिनुषे	चिन्वाथे	चिनुध्वे	**म.पु.**
चिन्वे	चिनुवहे , चिन्वहे	चिन्महे , चिनुमहे	**उ.पु.**

लिट् (परस्मैपदम्)			
चिचाय , चिकाय	चिच्यतुः , चिक्यतुः	चिक्युः , चिच्युः	**प्र.पु.**
चिकेथ , चिचेथ , चिचयिथ , चिकयिथ	चिक्यथुः , चिच्यथुः	चिक्य , चिच्य	**म.पु.**
चिचय , चिकय , चिचाय , चिकाय	चिच्यिव , चिक्यिव	चिक्यिम , चिच्यिम	**उ.पु.**

[12] [05.0005] चिञ् चयने, स्वादिः, उभयपदी, सकर्मकः, अनिट्

लिट् (आत्मनेपदम्)			
चिच्ये , चिक्ये	चिच्याते , चिक्याते	चिक्यिरे , चिच्यिरे	**प्र.पु.**
चिच्यिषे , चिक्यिषे	चिच्याथे , चिक्याथे	चिच्यिध्वे , चिक्यिध्वे , चिच्यिढ्वे , चिक्यिढ्वे	**म.पु.**
चिच्ये , चिक्ये	चिक्यिवहे , चिच्यिवहे	चिक्यिमहे , चिच्यिमहे	**उ.पु.**

लुट् (परस्मैपदम्)			
चेता	चेतारौ	चेतारः	**प्र.पु.**
चेतासि	चेतास्थः	चेतास्थ	**म.पु.**
चेतास्मि	चेतास्वः	चेतास्मः	**उ.पु.**

लुट् (आत्मनेपदम्)			
चेता	चेतारौ	चेतारः	**प्र.पु.**
चेतासे	चेतासाथे	चेताध्वे	**म.पु.**
चेताहे	चेतास्वहे	चेतास्महे	**उ.पु.**

लृट् (परस्मैपदम्)			
चेष्यति	चेष्यतः	चेष्यन्ति	**प्र.पु.**
चेष्यसि	चेष्यथः	चेष्यथ	**म.पु.**
चेष्यामि	चेष्यावः	चेष्यामः	**उ.पु.**

लृट् (आत्मनेपदम्)			
चेष्यते	चेष्येते	चेष्यन्ते	**प्र.पु.**
चेष्यसे	चेष्येथे	चेष्यध्वे	**म.पु.**
चेष्ये	चेष्यावहे	चेष्यामहे	**उ.पु.**

लोट् (परस्मैपदम्)			
चिनुतात् , चिनोतु	चिनुताम्	चिन्वन्तु	**प्र.पु.**
चिनुतात् , चिनु	चिनुतम्	चिनुत	**म.पु.**
चिनवानि	चिनवाव	चिनवाम	**उ.पु.**

लोट् (आत्मनेपदम्)			
चिनुताम्	चिन्वाताम्	चिन्वताम्	**प्र.पु.**
चिनुष्व	चिन्वाथाम्	चिनुध्वम्	**म.पु.**
चिनवै	चिनवावहै	चिनवामहै	**उ.पु.**

लङ् (परस्मैपदम्)			
अचिनोत्	अचिनुताम्	अचिन्वन्	**प्र.पु.**
अचिनोः	अचिनुतम्	अचिनुत	**म.पु.**
अचिनवम्	अचिनुव , अचिन्व	अचिनुम , अचिन्म	**उ.पु.**

लङ् (आत्मनेपदम्)			
अचिनुत	अचिन्वाताम्	अचिन्वत	**प्र.पु.**
अचिनुथाः	अचिन्वाथाम्	अचिनुध्वम्	**म.पु.**
अचिन्वि	अचिन्वहि , अचिनुवहि	अचिनुमहि , अचिन्महि	**उ.पु.**

विधिलिङ् (परस्मैपदम्)			
चिनुयात्	चिनुयाताम्	चिनुयुः	**प्र.पु.**
चिनुयाः	चिनुयातम्	चिनुयात	**म.पु.**
चिनुयाम्	चिनुयाव	चिनुयाम	**उ.पु.**

विधिलिङ् (आत्मनेपदम्)			
चिन्वीत	चिन्वीयाताम्	चिन्वीरन्	**प्र.पु.**
चिन्वीथाः	चिन्वीयाथाम्	चिन्वीध्वम्	**म.पु.**
चिन्वीय	चिन्वीवहि	चिन्वीमहि	**उ.पु.**

आशीर्लिङ् (परस्मैपदम्)			
चीयात्	चीयास्ताम्	चीयासुः	**प्र.पु.**
चीयाः	चीयास्तम्	चीयास्त	**म.पु.**
चीयासम्	चीयास्व	चीयास्म	**उ.पु.**

आशीर्लिङ् (आत्मनेपदम्)			
चेषीष्ट	चेषीयास्ताम्	चेषीरन्	**प्र.पु.**
चेषीष्ठाः	चेषीयास्थाम्	चेषीढ्वम्	**म.पु.**
चेषीय	चेषीवहि	चेषीमहि	**उ.पु.**

लुङ् (परस्मैपदम्)			
अचैषीत्	अचैष्टाम्	अचैषुः	**प्र.पु.**
अचैषीः	अचैष्टम्	अचैष्ट	**म.पु.**
अचैषम्	अचैष्व	अचैष्म	**उ.पु.**

लुङ् (आत्मनेपदम्)			
अचेष्ट	अचेषाताम्	अचेषत	**प्र.पु.**
अचेष्ठाः	अचेषाथाम्	अचेढ्वम्	**म.पु.**
अचेषि	अचेष्वहि	अचेष्महि	**उ.पु.**

लृङ् (परस्मैपदम्)			
अचेष्यत्	अचेष्यताम्	अचेष्यन्	**प्र.पु.**
अचेष्यः	अचेष्यतम्	अचेष्यत	**म.पु.**
अचेष्यम्	अचेष्याव	अचेष्याम	**उ.पु.**

लृङ् (आत्मनेपदम्)			
अचेष्यत	अचेष्येताम्	अचेष्यन्त	**प्र.पु.**
अचेष्यथाः	अचेष्येथाम्	अचेष्यध्वम्	**म.पु.**
अचेष्ये	अचेष्यावहि	अचेष्यामहि	**उ.पु.**

स्तृञ् आच्छादने॥ ३॥[13]

लट् (परस्मैपदम्)			
स्तृणोति	स्तृणुतः	स्तृण्वन्ति	**प्र.पु.**
स्तृणोषि	स्तृणुथः	स्तृणुथ	**म.पु.**
स्तृणोमि	स्तृण्वः , स्तृणुवः	स्तृणुमः , स्तृण्मः	**उ.पु.**

लट् (आत्मनेपदम्)			
स्तृणुते	स्तृण्वाते	स्तृण्वते	**प्र.पु.**
स्तृणुषे	स्तृण्वाथे	स्तृणुध्वे	**म.पु.**
स्तृण्वे	स्तृण्वहे , स्तृणुवहे	स्तृणुमहे , स्तृण्महे	**उ.पु.**

लिट् (परस्मैपदम्)			
तस्तार	तस्तरतुः	तस्तरुः	**प्र.पु.**
तस्तरिथ	तस्तरथुः	तस्तर	**म.पु.**
तस्तार , तस्तर	तस्तरिव	तस्तरिम	**उ.पु.**

[13] [05.0006] स्तृञ् आच्छादने, स्वादिः, उभयपदी, सकर्मकः, अनिट्

लिट् (आत्मनेपदम्)			
तस्तरे	तस्तराते	तस्तरिरे	**प्र.पु.**
तस्तरिषे	तस्तराथे	तस्तरिढ्वे , तस्तरिध्वे	**म.पु.**
तस्तरे	तस्तरिवहे	तस्तरिमहे	**उ.पु.**

लुट् (परस्मैपदम्)			
स्तर्ता	स्तर्तारौ	स्तर्तारः	**प्र.पु.**
स्तर्तासि	स्तर्तास्थः	स्तर्तास्थ	**म.पु.**
स्तर्तास्मि	स्तर्तास्वः	स्तर्तास्मः	**उ.पु.**

लुट् (आत्मनेपदम्)			
स्तर्ता	स्तर्तारौ	स्तर्तारः	**प्र.पु.**
स्तर्तासे	स्तर्तासाथे	स्तर्ताध्वे	**म.पु.**
स्तर्ताहे	स्तर्तास्वहे	स्तर्तास्महे	**उ.पु.**

लृट् (परस्मैपदम्)			
स्तरिष्यति	स्तरिष्यतः	स्तरिष्यन्ति	**प्र.पु.**
स्तरिष्यसि	स्तरिष्यथः	स्तरिष्यथ	**म.पु.**
स्तरिष्यामि	स्तरिष्यावः	स्तरिष्यामः	**उ.पु.**

लृट् (आत्मनेपदम्)			
स्तरिष्यते	स्तरिष्येते	स्तरिष्यन्ते	**प्र.पु.**
स्तरिष्यसे	स्तरिष्येथे	स्तरिष्यध्वे	**म.पु.**
स्तरिष्ये	स्तरिष्यावहे	स्तरिष्यामहे	**उ.पु.**

लोट् (परस्मैपदम्)			
स्तृणोतु , स्तृणुतात्	स्तृणुताम्	स्तृण्वन्तु	**प्र.पु.**
स्तृणु , स्तृणुतात्	स्तृणुतम्	स्तृणुत	**म.पु.**
स्तृणवानि	स्तृणवाव	स्तृणवाम	**उ.पु.**

लोट् (आत्मनेपदम्)			
स्तृणुताम्	स्तृण्वाताम्	स्तृण्वताम्	**प्र.पु.**
स्तृणुष्व	स्तृण्वाथाम्	स्तृणुध्वम्	**म.पु.**
स्तृणवै	स्तृणवावहै	स्तृणवामहै	**उ.पु.**

लङ् (परस्मैपदम्)			
अस्तृणोत्	अस्तृणुताम्	अस्तृण्वन्	**प्र.पु.**
अस्तृणोः	अस्तृणुतम्	अस्तृणुत	**म.पु.**
अस्तृणवम्	अस्तृणुव , अस्तृण्व	अस्तृणुम , अस्तृण्म	**उ.पु.**

लङ् (आत्मनेपदम्)			
अस्तृणुत	अस्तृण्वाताम्	अस्तृण्वत	**प्र.पु.**
अस्तृणुथाः	अस्तृण्वाथाम्	अस्तृणुध्वम्	**म.पु.**
अस्तृण्वि	अस्तृणुवहि , अस्तृण्वहि	अस्तृणुमहि , अस्तृण्महि	**उ.पु.**

विधिलिङ् (परस्मैपदम्)			
स्तृणुयात्	स्तृणुयाताम्	स्तृणुयुः	**प्र.पु.**
स्तृणुयाः	स्तृणुयातम्	स्तृणुयात	**म.पु.**
स्तृणुयाम्	स्तृणुयाव	स्तृणुयाम	**उ.पु.**

विधिलिङ् (आत्मनेपदम्)			
स्तृण्वीत	स्तृण्वीयाताम्	स्तृण्वीरन्	**प्र.पु.**
स्तृण्वीथाः	स्तृण्वीयाथाम्	स्तृण्वीध्वम्	**म.पु.**
स्तृण्वीय	स्तृण्वीवहि	स्तृण्वीमहि	**उ.पु.**

आशीर्लिङ् (परस्मैपदम्)			
स्तर्यात्	स्तर्यास्ताम्	स्तर्यासुः	**प्र.पु.**
स्तर्याः	स्तर्यास्तम्	स्तर्यास्त	**म.पु.**
स्तर्यासम्	स्तर्यास्व	स्तर्यास्म	**उ.पु.**

आशीर्लिङ् (आत्मनेपदम्)			
स्तृषीष्ट , स्तरिषीष्ट	स्तृषीयास्ताम् , स्तरिषीयास्ताम्	स्तरिषीरन् , स्तृषीरन्	**प्र.पु.**
स्तरिषीष्ठाः , स्तृषीष्ठाः	स्तरिषीयास्थाम् , स्तृषीयास्थाम्	स्तृषीढ्वम् , स्तरिषीध्वम् , स्तरिषीढ्वम्	**म.पु.**
स्तरिषीय , स्तृषीय	स्तरिषीवहि , स्तृषीवहि	स्तृषीमहि , स्तरिषीमहि	**उ.पु.**

लुङ् (परस्मैपदम्)			
अस्तार्षीत्	अस्तार्ष्टाम्	अस्तार्षुः	**प्र.पु.**
अस्तार्षीः	अस्तार्ष्टम्	अस्तार्ष्ट	**म.पु.**
अस्तार्षम्	अस्तार्ष्व	अस्तार्ष्म	**उ.पु.**

लुङ् (आत्मनेपदम्)			
अस्तृत , अस्तरिष्ट	अस्तरिषाताम् , अस्तृषाताम्	अस्तरिषत , अस्तृषत	**प्र.पु.**
अस्तृथाः , अस्तरिष्ठाः	अस्तृषाथाम् , अस्तरिषाथाम्	अस्तरिड्ढ्वम् , अस्तृढ्वम्	**म.पु.**
अस्तृषि , अस्तरिषि	अस्तरिष्वहि , अस्तृष्वहि	अस्तरिष्महि , अस्तृष्महि	**उ.पु.**

लृङ् (परस्मैपदम्)			
अस्तरिष्यत्	अस्तरिष्यताम्	अस्तरिष्यन्	**प्र.पु.**
अस्तरिष्यः	अस्तरिष्यतम्	अस्तरिष्यत	**म.पु.**
अस्तरिष्यम्	अस्तरिष्याव	अस्तरिष्याम	**उ.पु.**

लृङ् (आत्मनेपदम्)			
अस्तरिष्यत	अस्तरिष्येताम्	अस्तरिष्यन्त	**प्र.पु.**
अस्तरिष्यथाः	अस्तरिष्येथाम्	अस्तरिष्यध्वम्	**म.पु.**
अस्तरिष्ये	अस्तरिष्यावहि	अस्तरिष्यामहि	**उ.पु.**

धूञ् कम्पने॥ ४॥[14]

लट् (परस्मैपदम्)			
धूनोति	धूनुतः	धून्वन्ति	**प्र.पु.**
धूनोषि	धूनुथः	धूनुथ	**म.पु.**
धूनोमि	धूनुवः , धून्वः	धूनुमः , धून्मः	**उ.पु.**

लट् (आत्मनेपदम्)			
धूनुते	धून्वाते	धून्वते	**प्र.पु.**
धूनुषे	धून्वाथे	धूनुध्वे	**म.पु.**
धून्वे	धूनुवहे , धून्वहे	धूनुमहे , धून्महे	**उ.पु.**

लिट् (परस्मैपदम्)			
दुधाव	दुधुवतुः	दुधुवुः	**प्र.पु.**
दुधविथ	दुधुवथुः	दुधुव	**म.पु.**
दुधव , दुधाव	दुधुविव	दुधुविम	**उ.पु.**

[14] [05.0010] धूञ् कम्पने, स्वादिः, उभयपदी, सकर्मकः, वेट्

लिट् (आत्मनेपदम्)			
दुधुवे	दुधुवाते	दुधुविरे	**प्र.पु.**
दुधुविषे	दुधुवाथे	दुधुविढ्वे , दुधुविध्वे	**म.पु.**
दुधुवे	दुधुविवहे	दुधुविमहे	**उ.पु.**

लुट् (परस्मैपदम्)			
धोता , धविता	धोतारौ , धवितारौ	धोतारः , धवितारः	**प्र.पु.**
धोतासि , धवितासि	धोतास्थः , धवितास्थः	धोतास्थ , धवितास्थ	**म.पु.**
धोतास्मि , धवितास्मि	धोतास्वः , धवितास्वः	धोतास्मः , धवितास्मः	**उ.पु.**

लुट् (आत्मनेपदम्)			
धोता , धविता	धोतारौ , धवितारौ	धोतारः , धवितारः	**प्र.पु.**
धोतासे , धवितासे	धोतासाथे , धवितासाथे	धोताध्वे , धविताध्वे	**म.पु.**
धोताहे , धविताहे	धोतास्वहे , धवितास्वहे	धोतास्महे , धवितास्महे	**उ.पु.**

लृट् (परस्मैपदम्)			
धोष्यति , धविष्यति	धोष्यतः , धविष्यतः	धोष्यन्ति , धविष्यन्ति	**प्र.पु.**
धोष्यसि , धविष्यसि	धोष्यथः , धविष्यथः	धोष्यथ , धविष्यथ	**म.पु.**
धोष्यामि , धविष्यामि	धोष्यावः , धविष्यावः	धोष्यामः , धविष्यामः	**उ.पु.**

लृट् (आत्मनेपदम्)			
धोष्यते , धविष्यते	धोष्येते , धविष्येते	धोष्यन्ते , धविष्यन्ते	**प्र.पु.**
धोष्यसे , धविष्यसे	धोष्येथे , धविष्येथे	धोष्यध्वे , धविष्यध्वे	**म.पु.**
धोष्ये , धविष्ये	धोष्यावहे , धविष्यावहे	धोष्यामहे , धविष्यामहे	**उ.पु.**

लोट् (परस्मैपदम्)			
धूनोतु , धूनुतात्	धूनुताम्	धून्वन्तु	**प्र.पु.**
धूनु , धूनुतात्	धूनुतम्	धूनुत	**म.पु.**
धूनवानि	धूनवाव	धूनवाम	**उ.पु.**

लोट् (आत्मनेपदम्)			
धूनुताम्	धून्वाताम्	धून्वताम्	**प्र.पु.**
धूनुष्व	धून्वाथाम्	धूनुध्वम्	**म.पु.**
धूनवै	धूनवावहै	धूनवामहै	**उ.पु.**

लङ् (परस्मैपदम्)			
अधूनोत्	अधूनुताम्	अधून्वन्	**प्र.पु.**
अधूनोः	अधूनुतम्	अधूनुत	**म.पु.**
अधूनवम्	अधूनुव , अधून्व	अधूनुम , अधून्म	**उ.पु.**

लङ् (आत्मनेपदम्)			
अधूनुत	अधून्वाताम्	अधून्वत	**प्र.पु.**
अधूनुथाः	अधून्वाथाम्	अधूनुध्वम्	**म.पु.**
अधून्वि	अधूनुवहि , अधून्वहि	अधूनुमहि , अधून्महि	**उ.पु.**

विधिलिङ् (परस्मैपदम्)			
धूनुयात्	धूनुयाताम्	धूनुयुः	**प्र.पु.**
धूनुयाः	धूनुयातम्	धूनुयात	**म.पु.**
धूनुयाम्	धूनुयाव	धूनुयाम	**उ.पु.**

विधिलिङ् (आत्मनेपदम्)			
धून्वीत	धून्वीयाताम्	धून्वीरन्	**प्र.पु.**
धून्वीथाः	धून्वीयाथाम्	धून्वीध्वम्	**म.पु.**
धून्वीय	धून्वीवहि	धून्वीमहि	**उ.पु.**

आशीर्लिङ् (परस्मैपदम्)			
धूयात्	धूयास्ताम्	धूयासुः	**प्र.पु.**
धूयाः	धूयास्तम्	धूयास्त	**म.पु.**
धूयासम्	धूयास्व	धूयास्म	**उ.पु.**

आशीर्लिङ् (आत्मनेपदम्)			
धोषीष्ट , धविषीष्ट	धोषीयास्ताम् , धविषीयास्ताम्	धोषीरन् , धविषीरन्	**प्र.पु.**
धोषीष्ठाः , धविषीष्ठाः	धोषीयास्थाम् , धविषीयास्थाम्	धोषीढ्वम् , धविषीढ्वम् , धविषीध्वम्	**म.पु.**
धोषीय , धविषीय	धोषीवहि , धविषीवहि	धोषीमहि , धविषीमहि	**उ.पु.**

लुङ् (परस्मैपदम्)			
अधावीत् , अधौषीत्	अधौष्टाम् , अधाविष्टाम्	अधौषुः , अधाविषुः	**प्र.पु.**
अधावीः , अधौषीः	अधौष्टम् , अधाविष्टम्	अधौष्ट , अधाविष्ट	**म.पु.**
अधौषम् , अधाविषम्	अधौष्व , अधाविष्व	अधौष्म , अधाविष्म	**उ.पु.**

लुङ् (आत्मनेपदम्)			
अधोष्ट , अधविष्ट	अधोषाताम् , अधविषाताम्	अधोषत , अधविषत	**प्र.पु.**
अधोष्ठाः , अधविष्ठाः	अधोषाथाम् , अधविषाथाम्	अधोढ्वम् , अधविढ्वम् , अधविध्वम्	**म.पु.**
अधोषि , अधविषि	अधोष्वहि , अधविष्वहि	अधोष्महि , अधविष्महि	**उ.पु.**

लृङ् (परस्मैपदम्)			
अधोष्यत् , अधविष्यत्	अधोष्यताम् , अधविष्यताम्	अधोष्यन् , अधविष्यन्	**प्र.पु.**
अधोष्यः , अधविष्यः	अधोष्यतम् , अधविष्यतम्	अधोष्यत , अधविष्यत	**म.पु.**
अधोष्यम् , अधविष्यम्	अधोष्याव , अधविष्याव	अधोष्याम , अधविष्याम	**उ.पु.**

लृङ् (आत्मनेपदम्)			
अधोष्यत , अधविष्यत	अधोष्येताम् , अधविष्येताम्	अधोष्यन्त , अधविष्यन्त	**प्र.पु.**
अधोष्यथाः , अधविष्यथाः	अधोष्येथाम् , अधविष्येथाम्	अधोष्यध्वम् , अधविष्यध्वम्	**म.पु.**
अधोष्ये , अधविष्ये	अधोष्यावहि , अधविष्यावहि	अधोष्यामहि , अधविष्यामहि	**उ.पु.**

संदर्भग्रन्थाः

Krishnamacharya, T. (1924). *Brihad Dhatu Rupavali .* Trivendram: Bhaskar Preess.

Mishra, P. S. (2017). *Laghu Siddhanta Kaumudi (sanskrit - hindi tika).* Banaras: Bharatiya Vidya Prakashan.

Misra, H. (1999). *Brihad Dhatu Kusumakara.* Delhi: Chaukhmba Sanskrit Pratishthan.

Sharma, R. (2002). *The aṣṭādhyāyī of pāṇini vol.01 & 2.* New Delhi: Munshilal Manoharlal Publishers PVT.LTD. post box 5715.

मिश्र, ड. (२०१०). *अष्टाध्यायीसूत्रपाठ.* दिल्ली: मोतीलाल बनारसीदास.

राधारमणपाण्डेय. (२००५). *अर्थप्रकाशिका-सिद्धान्तकौमुदी.* दिल्ली: मोतीलाल बनारसीदास, .

प्रकाशनानि

पाणिनीयं लिङ्गानुशासनम्

शान्तनवाचार्यप्रणीतः फिटसूत्रपाठः

तिङन्तरूपावलिः, प्रथमः भागः (भ्वादिगणः)

तिङन्तरूपावलिः, द्वितीयः भागः (अदादिगणः)

तिङन्तरूपावलिः, तृतीयः भागः (जुहोत्यादिगणः)

तिङन्तरूपावलिः, चतुर्थः भागः (दिवादिगणः)

तिङन्तरूपावलिः, पञ्चमः भागः (स्वादिगणः)

तिङन्तरूपावलिः, षष्ठः भागः (तुदादिगणः)

तिङन्तरूपावलिः, सप्तमः भागः (रुधादिगणः)

तिङन्तरूपावलिः, अष्टमः भागः (तनादिगणः)

तिङन्तरूपावलिः, नवमः भागः (क्र्यादिगणः)

तिङन्तरूपावलिः, दशमः भागः (चुरादिगणः)